

Spis treści

Od tłumacza 5

Księga pierwsza

Rozdział pierwszy 1500—1515 13

Co skłoniło autora do opisanego swego życia. — Początek miasta Florencji. — Przodkowie autora. — Dlaczego nazywa się Benvenuto. — Okazuje wcześniej zamiłowanie do rysunku, jednak ojciec uczy go muzyki. — Z miłości do ojca, choć niechętnie, chłopak grywa na flecie. — Ojciec w łaskach papieża Leona X. — Benvenuto wstępuje na naukę do jubiera i złotnika.

Rozdział drugi 1516—1518 22

Benvenuto popiera brata w bójce, skutkiem czego wygnany zostaje z Florencji. — Udaje się do Sieny i Bolonii, gdzie czyni wielkie postępy w grze na flecie i w złotnictwie. — Kłótnia ojca jego z Pierinem, który źle kończy. — Benvenuto udaje się do Pizy i wstępuje dla nauki do tamtejszego złotnika. — Wraca chory do Florencji. — Wyzdrowiawszy wstępuje do dawnego mistrza swego Marconiego. — Rzeźbiarz Torrigiani przybywa do Florencji i werbuje artystów do Anglii.

Rozdział trzeci 1518—1523 30

Benvenuto poznaje Torrigianiego. — Dlaczego go znienawidził. — Studiuje kartony Michała Anioła i Leonarda da Vinci. — Jedzie do Rzymu w towarzystwie Tassa. — Przygody w Rzymie. — Po dwóch latach wraca do Florencji. — Doznaje w sztuce powodzenia, czym budzi zazdrość we współtowarzyszach. — Zajęcie z Guascontim. Zraniwszy przeciwnika Benvenuto ucieka w przebraniu mniszym do Rzymu.

Rozdział czwarty 1523—1524 39

Powodzenie Benvenuta w Rzymie. — Doznaje zachęty od Porcji Chigi. — Szczególne zaufanie tej pani. — Zazdrość Lucagnola. — Benvenuto zostaje fletnistą papieskim. — Biskup Salamanki daje Benvenuto robotę. — Zajęcie artysty z biskupem.

Rozdział piąty 1524 51

Benvenuto zatarg z jednym z żołnierzy Rienza da Ceri. — Artysta pracuje nad wielką pieczęcią kardynalską. — Zaraza w Rzymie. — Wycieczki do ruin rzymskich i studia wedle wzorów starożytnych. — Historia ze sławnym lekarzem Jacopem Carpi. — Zdarzenie z wazami, które Benvenuto rysował. — Cotygodniowe zebrania artystów po wygaśnięciu zarazy. — Wesola uczta i ucieszny pomysł Benvenuta.

Rozdział szósty 1524 63

Benvenuto naśladowuje tureckie sztylety. — Pochodzenie słowa „groteska”. — Medale i pierścienie. — Dobrodziejstwa wyświadczone Luigiemu Pulci i tegoż niewdzięczność. — Namiętność Pulciego i smutny jej koniec. — Benvenuto atakuje orężnie kochanków i ich zbrojny orszak. — Pojednanie Benvenuta z Benvegnatem.

Rozdział siódmy 1527 71

Księżę Bourbon oblega Rzym. — Zdobycie i splądrowanie Rzymu. — Bourbon pada od strzału Benvenuta. — Benvenuto chroni się do zamku Św. Anioła, gdzie zostaje bombardierem i odznacza się wielce. — Księżę Orani pada od strzału Benvenuta. — Papież uznaje zasługi Benvenuta. — Zamek Św. Anioła kapituluje.

Rozdział ósmy 1528—1529 81

Benvenuto wraca do Florencji i wykupuje się z wygnania. — Orazio Baglioni namawia go do służby wojskowej; lecz ojciec wysyła go do Mantui. — Benvenuto spotyka tam przyjaciela, swego, Giulia Romano, który poleca go księciu. — Nieostrożne słowo zmusza go do opuszczenia Mantui. — Benvenuto wraca do Florencji, gdzie tymczasem ojciec jego i wielu znajomych zmarło na zarazę. — Dobre stosunki z Michałem Aniołem. — Historia Federiga Ginori. — Papież Klemens VII gotuje wyprawę na Florencję i wzywa artystę do Rzymu.

Rozdział dziewiąty 1529—1530 88

Benvenuto wraca do Rzymu. — Rozmowa z papieżem. — Papież zama-wia guz do pluwiaka. — Artysta robi stemple do mennicy. — Piękny medal. — Zajęcie z Bandinellim.

Rozdział dziesiąty 1530 95

Córka Raffaella del Moro cierpi na rękę. — Benvenuto sporządza narzędzie do operacji. — Rozwianie się zamiarów małżeńskich. — Moneta papieska z wyobrażeniem św. Piotra. — Tragiczna śmierć brata Benvenuto-wego. — Boleść artysty. — Nagrobek dla zmarłego i epitafium. — Zem-

sta Benvenuta. — Kradzież w pracowni Benvenuta. — Niezwykły przykład wierności psa. — Papież wyraża artyście zaufanie.

Rozdział jedenasty 1530—1532 106

Benvenuto, podejrzany o fałszowanie monet, wykazuje swą niewinność. — Dzięki bystrości psa swego wykrywa złodzieja, który okradł jego pracownię. — Powódź w Rzymie. — Benvenuto robi rysunek do wspaniałego kielicha. — Nieporozumienie między nim a papieżem. — Kardynał Salviati jako legat rzymski w nieobecności papieża obraża i prześladowuje Benvenuta. — Choroba oczu przeszkadza artyście wykończyć kielich. — Papież wróciwszy gniewa się nań. — Niezwykła scena między artystą a Jego Świątobliwością. — Benvenuto cierpi na chorobę weneryczną i leczy się drzewem świętym.

Rozdział dwunasty 1532 115

Tobia, złotnik mediolański, skazany na śmierć w Parmie za fałszowanie monet, ocalony zostaje przez kardynała Salviati, który przysyła go do Rzymu, by współzawodniczył z Benvenutem. — Tobia otrzymuje pracę od papieża. — Wskutek oszczerstw nieprzyjaciół Benvenuto traci posadę w mennicy. — Nie chcąc wydać kielicha zostaje pojmany i stawiony przed namiestnika Rzymu. — Rozmowa Benvenuta z urzędnikami. — Namiestnik skłania Benvenuta podstępnie do wydania kielicha papieżowi, który odsyła go Benvenutowi z rozkazem wykończenia dzieła.

Rozdział trzynasty 1533—1534 123

Benvenuto zakochuje się w kurtyzanie sycylijskiej, Angelice, którą matka uwozi do Neapolu. — Rozpacz Benvenuta z powodu utraty kochanki. — Znajomość z księdzem sycylijskim. — Praktyki czarnoksiężskie. — W zwadzie rani śmiertelnie kamieniem pana Benedetta. — Pompeo donosi papieżowi, że Benvenuto zabił Tobię. — Papież każe namiestnikowi niezwłocznie powiesić mordercę. — Benvenuto ucieka do Neapolu. — W drodze spotyka rzeźbiarza Solomea.

Rozdział czternasty 1534 131

Benvenuto znajduje w Neapolu Angelikę i jej matkę. — Zostaje przyjęty przez wicekróla, któremu sprzedaje diament. — Matka Angeliki stawia zbyt twarde warunki. — Rozstanie z Angeliką. — Na wezwanie kardynała de'Medici Benvenuto wraca do Rzymu. — Przygoda w drodze. — W Rzymie odzyskuje łaski papieża.

Rozdział piętnasty 1534—1535 137

Śmierć papieża Klemensa VII. — Benvenuto zabija Pompea. — Kardynał Cornaro bierze go w obronę. — Farnese papieżem (Paweł III). — Ben-

venuto odzyskuje stanowisko w mennicy. — Pier Luigi, bękart papieski, staje się śmiertelnym wrogiem Benvenuto. — Przyczyna tego. — Pier Luigi poleca pewnemu Korsykaninowi zamordować Benvenuto, który, dowiedziawszy się o tym, uchodzi do Florencji.

Rozdział szesnasty 1535 144

Książę Alessandro przyjmuje Benvenuto bardzo uprzejmie. — Benvenuto jedzie z rzeźbiarzem Tribolem do Wenecji. — Zajście w Ferrarze z wychodźcami florenckimi. — Po krótkim pobycie w Wenecji powrót do Florencji. — Jak Benvenuto zemścił się na oberżyscie. — Po powrocie robi monety dla księcia Alessandra. — Zatargi z Ottavianem de' Medici. — Paweł III obiecuje Benvenuto ułaskawienie i wzywa go do Rzymu, dokąd artysta wraca.

Rozdział siedemnasty 1535 154

Siepacze nachodzą Benvenuto w nocy w jego domu, aby go pojmać z powodu zabicia Pompea. — Artysta broni się dzielnie i pokazuje im list żelazny papieża. — Otrzymuje ułaskawienie. — Wpada w chorobę. — Co się podczas tej choroby działo. — Wierność Felicego.

Rozdział osiemnasty 1535—1537 164

Wyzdrowiawszy jedzie Benvenuto do Florencji z Felicem. — Intrygi nieprzyjaciół źle usposabiają dlań księcia. — Benvenuto wraca do Rzymu i zabiera się pilnie do roboty. — Ognisty znak na niebie. — Co o tym sądził Benvenuto. — Wiadomość o zamordowaniu księcia Alessandra, po którym dochodzi do władzy Cosimo I. — Karol V zapowiada przyjazd do Rzymu. — Papież zamawia u Benvenuto cenny podarek dla cesarza. — Benvenuto robi piękną okładkę do modlitewnika i po uroczystej przemowie wręcza ją cesarzowi.

Rozdział dziewiętnasty 1537 174

Benvenuto opracowuje diament, który cesarz darował papieżowi. — Pan Latino Juvenile oczernia przed papieżem Benvenuto, który zniechęcony postanawia przenieść się do Francji. — Historia z uczniem Ascaniem.

Rozdział dwudziesty 1537 181

Benvenuto jedzie z Ascaniem do Francji i przez Florencję, Bolonię i Wenecję przybywa do Padwy, gdzie przez czas pewien przebywa u przyszłego kardynała Bembo. — Zachowanie pana Bembo względem Benvenuto. — Artysta jedzie dalej przez Szwajcarię. — Przeprawa z niebezpieczeństwem życia przez jezioro Wallenstädt. — Przez Genuę i Lyon przybywa do Paryża.

Rozdział dwudziesty pierwszy 1537—1538 188

Niewdzięczność malarza Rossa. — Benvenuto przedstawia się królowi Franciszkowi I, który przyjmuje go bardzo łaskawie. — Król pragnie zatrzymać go w swej służbie, lecz Benvenuto, nawiedzony chorobą, zraża się do Francji i wraca do Włoch. — Wielka uprzejmość kardynała Ferrary. — Przygody między Lyonem a Ferrarą. — Księżę Ferrary przyjmuje Benvenuta bardzo życzliwie. — Benvenuto przybywa do Rzymu, gdzie zastaje swego wiernego Felicego. — Przedziwny list kardynała Ferrary o postępowaniu kardynała Gaddi. — Benvenuto fałszywie oskarżony o przywłaszczenie klejnotów, które papież kazał mu wyłamać z swej tiary w obleżonym zamku Św. Anioła. — Pojmanie Benvenuta i osadzenie go w zamku Św. Anioła.

Rozdział dwudziesty drugi 1538 196

Pan Pier Luigi, bękart papieski, w nadziei, że otrzyma wspomniany skarb, namawia ojca, by postępował z Benvenutem jak najsrożej. — Benvenuto na śledztwie wygłasza świetną mowę w obronie swej niewinności. — Pier Luigi stara się go zgubić. — Wstawiennictwo króla francuskiego. — Życzliwe postępowanie zarządcy zamku. — Historia mnicha Pallavicini. — Benvenuto przygotowuje się do ucieczki. — Papież, mimo rzecznictwa króla francuskiego, trzyma Benvenuta w więzieniu. — Kłótnia Benvenuta z Ascaniem.

Rozdział dwudziesty trzeci 1538 206

Dziwna choroba zarządcy zamku sprowadza zmianę w postępowaniu jego z Benvenutem. — Obostrzenie więzienia. — Ucieczka Benvenuta. — Kardynał Cornaro daje mu czasowe schronienie.

Rozdział dwudziesty czwarty 1538—1539 213

Powszechne zdumienie z powodu ucieczki Benvenuta. — Historia o podobnej ucieczce Pawła III w jego młodości, z tego samego zamku. — Kardynał Cornaro prosi papieża o biskupstwo dla jednego z swych protegowanych, w zamian za co musi wydać Benvenuta. — Benvenuto dostaje się po raz drugi do więzienia, pod jak najsurowszy dozór oblężonego kasztelana.

Rozdział dwudziesty piąty 1539 223

O srogim obchodzeniu się z Benvenutem w więzieniu. — Poddanie się smutnemu losowi. — Cudowne widzenie, zwiastujące rychłe uwolnienie. — Opisujący niedolę więźnia sonet, który poruszył serce kasztelana. — Śmierć kasztelana. — Durante stara się otruć Benvenuta. — Chciwość biednego jubilera ocala życie autora.

Rozdział dwudziesty szósty 1539 237

Kardynał Ferrary wraca z Francji do Rzymu. — Uczując z papieżem wyjednywa uwolnienie Benvenuta. — Poemat Benvenuta na pochwałę więzienia.

Księga druga

Rozdział dwudziesty siódmy 1539—1540 249

Benvenuto odwiedza Ascania w Tagliacozzo. — Powraca do Rzymu i kończy puchar dla kardynała Ferrary. — Robi model solnicy. — Wstępuje na służbę do króla francuskiego i z kardynałem Ferrary jedzie do Paryża. — Przygoda z poczmistrzem sienneńskim. — Benvenuto przybywa do Florencji, gdzie spędza cztery dni u swej siostry. — Przyjeżdża do Ferrary, gdzie szkicuje portret księcia. — Z powodu złego klimatu wpada w chorobę. — Karmi się młodymi pawiami i odzyskuje zdrowie.

Rozdział dwudziesty ósmy 1540 260

Nieporozumienie między Benvenutem i służbą księcia. — Po wielu trudnościach jedzie dalej, przybywa do Lyonu, skąd dostaje się do Fontainebleau, gdzie zastaje dwór. — Król łaskawie przyjmuje artystę. — Usposobienie króla. — Benvenuto towarzyszy mu do delfinatu. — Kardynał żąda od Benvenuta, by zgodził się na lichą pensję. — Benvenuto postanawia niezwłocznie udać się w pielgrzymkę do Jerozolimy. — Scigają go i stawiają przed królem.

Rozdział dwudziesty dziewiąty 1540 269

Król daje Benvenutowi piękną pensję i przeznacza mu wielki pałac w Paryżu na pracownię. — Król zamawia u niego srebrne posągi bóstw. — Benvenuto udaje się do stolicy i po wielkich przeciwnościach zajmuje swoje mieszkanie. — Pracując nad Jowiszem wykańcza dla króla srebrne misy, puchary i złotą solnicę. — Król wyraża swe zadowolenie; nieprzychylne zachowanie się kardynała. — Król odwiedza artystę z panią d'Estampes i dworem. — Król każe mu wypłacić wielką sumę pieniędzy. — Wracając do domu natrafia Benvenuto na opryszków, których odpiera.

Rozdział trzydziesty 1540—1543 278

Spór między Benvenutem i artystami francuskimi co do lania metalów. — Wynik przemawia za Benvenutem. — Król naturalizuje Benvenuta i obdarza zamkiem Petit Nesle. — Król odwiedza go po raz wtóry z panią d'Estampes i zamawia ozdoby dla źródła w Fontainebleau. — Na

rozkaz króla sporządza dwa modele. — Opis tej ozdoby. — Rozmowa z królem. — Pani d'Estampes czuje się obrażona, że artysta nie dba o jej wstawiennictwo. — By odzyskać jej łaski, artysta pragnie ofiarować jej srebrne naczynie, ale nie zostaje do niej dopuszczony. — Ofiarowuje je więc kardynałowi Lotaryngii. — Benvenuto wyrzuca z zamku Petit Nesle człowieka cieszącego się względami pani d'Estampes, która stara się ściągnąć na artystę niełaskę króla, ale Delfin ujmuje się za nim.

Rozdział trzydziesty pierwszy 1543 290

Pani d'Estampes zachęca malarza Primaticcia do współzawodnictwa z Benvenutem. — Benvenuto wikła się w proces z osobą wyrzuconą z Petit Nesle. — Opis sądów francuskich. — Doprowadzony do ostateczności sztuczkami adwokatów, rani swych przeciwników, czym zmusza ich do milczenia. — Wiadomość o czterech czeladnikach i słudze Katarzynie. — Obludny czeladnik zdradza mistrza i nawiązuje stosunek z Katarzyną. — Mistrz przyłapuje ich na gorącym uczynku i wypędza Katarzynę z jej matką z domu. — One oskarżają go o czyny przeciwko naturze. — Benvenuto niepokoi się. — Zdobywa się na odwagę, broni sam swej sprawy i wychodzi z niej z honorem. — Zerwanie Celliniego z Bologną, który z pobudki pani d'Estampes podjął się wykonać różne szkice Benvenuto. — Bologna, przestraszony pogrózkami Benvenuta, porzuca całą sprawę. — Cellini spostrzega, że Paolo utrzymuje dalej stosunki z Katarzyną, i mści się w osobliwy sposób.

Rozdział trzydziesty drugi 1543—1544 305

Benvenuto przedstawia królowi solnicę. — Przyjmuje do służby inną dziewczynę, zwaną Scorzoną, i płodzi z nią dziecko. — Król znowu odwiedza Benvenuta i każe mu wypłacić wielką sumę, co znowu udaremnia kardynał Ferrary. — Król dowiaduje się o krzywdzie Benvenuta i każe ministrowi swemu wyznaczyć artyście pierwsze wakujące opactwo. — Pani d'Estampes skłania króla do oddania kręgielni w Petit Nesle pewnemu destylatorowi. — Cellini sprzeciwia się temu i zmusza nowego lokatora do opuszczenia tego miejsca. — Król przyznaje Benvenutowi słusność. — Artysta udaje się do Fontainebleau ze srebrnym posągiem Jowisza. — Malarz Bologna, który wrócił z Rzymu z odlewami posągów antycznych, stara się zaćmić pracę Benvenuta. — Stronniczość pani d'Estampes. — Król darzy Benvenuta łaską i względami. — Śmieszne przygody Ascania.

Rozdział trzydziesty trzeci 1544 315

Wojna z Karolem V. — Benvenuto uczestniczy w obwarowaniu miasta. — Pani d'Estampes stara się nastroić króla przeciwko Benvenutowi. — Król czyni mu wyrzuty, przeciwko którym artysta się broni. — Pa-

ni d'Estampes nie przestaje działać. — Benvenuto prosi króla o pozwolenie wyjazdu do Włoch.

Rozdział trzydziesty czwarty 1545 322

Benvenuto pozostawia dom i mienie opiece dwóch czeladników i wyrusza do Włoch. — Ascanio zostaje wysłany za nim po dwa naczynia należące do króla. — Straszna burza w okolicy Lyonu. — Książę Galeotto della Mirandola dosięga we Włoszech Benvenuta i opowiada mu o podstępie kardynała Ferrary i dwóch czeladników. — W Piacenzy Benvenuto spotyka księcia Piera Luigiego. — Przybywa do Florencji, gdzie odnajduje swą siostrę z jej sześciu córkami. — Cosimo de'Medici łaskawie przyjmuje artystę. — Benvenuto wstępuje do służby księcia. — Książę wskazuje mu dom na pracownię. — Słudzy księcia zwlekają z urzędzeniem jej. — Śmieszna scena z ochmistrem.

Rozdział trzydziesty piąty 1545—1548 333

Słudzy Benvenuta oczerniają go przed królem francuskim, co nie pozwala artyście wracać do Francji. — Podejmuje się odlać posąg Perseusza. — Trudności w pracy, spowodowane zazdrością Bandinellego. — Z Francji dochodzą artystę listy z naganą, że wyjechał do Włoch nie wyrównawszy z królem rachunków. — Artysta w odpowiedzi wystawia obszerny rachunek. — Oszustwo sług księcia przy sprzedaży diamentu. — Ochmistrz namawia pewną kobietę, by oskarżyła Benvenuta o przeciwny naturze stosunek z jej synem. — Benvenuto udaje się do Wenecji, gdzie odwiedza Tycjana i Sansovina. — Po krótkim pobycie wraca do Florencji i pracy.

Rozdział trzydziesty szósty 1545—1548 342

Praca nad Perseuszem nie postępuje z braku pomocy. — Benvenuto wni o to księcia. — Księżna zatrudnia go jako jubilera i pragnie, by pracował dla niej poświęcał cały czas. — Ale artysta, chcąc zabłysnąć na wyższym polu, zabiera się znów do Perseusza. — Zazdrość Bandinellego stwarza przeszkody, które utrudniają pracę nad tym dziełem. — Benvenuto udaje się do Fiesole, by odwiedzić swego naturalnego syna, i w drodze powrotnej spotyka Bandinella. — Zrazu chce go zabić, lecz uspokaja się i wraca do pracy. — Rozmowa z księciem o starożytnym posągu, który Benvenuto restauruje jako Ganimeda. — Wiadomość o marmurowych posągach Celliniego: Apollinie, Hiacyncie i Narcyzie. — Z powodu przypadku omal nie traci oka. — Jak go uleczono.

Rozdział trzydziesty siódmy 1548—1549 357

Książę wątpi, czy Benvenuto umie odlewać w metalu. — Benvenuto daje dostateczny dowód swej sztuki: odlewa Perseusza. — Posąg ku zdu-

znieniu wszystkich i wśród wielu przeszkód zostaje doprowadzony do końca.

Rozdział trzydziesty ósmy 1550—1552 366

Benvenuto otrzymuje list od Michała Anioła dotyczący popiersia Binda Altoviti. — Jedzie z pozwoleniem księcia do Rzymu, w początku pontyfikatu Juliusza III. — Odwiedza Michała Anioła, by skłonić go do służenia księciu Toskanii. — Michał Anioł odmawia usprawiedliwiając się pracą nad Św. Piotrem. — Benvenuto wraca do Florencji i doznaje chłodnego przyjęcia u dworu, co przypisuje oszczerstwom ze strony ochmi-strza. — Godzi się z księciem, lecz wpada w niełaskę księżny nie po-parłszy jej przy kupnie pereł. — Opowieść o tym zdarzeniu. — Bernardonemu udaje się wbrew radzie Benvenuta doprowadzenie sprzedaży do skutku. — Księżna staje się nieprzyjaciółką Benvenuta.

Rozdział trzydziesty dziewiąty 1552—1554 375

Księżę zaczyna wojnę z Sieneńczykami. — Benvenuto wraz z innymi wezwany jest do ulepszenia obwarowań Florencji. — Wymiana słów między nim a księciem. — Zatarg Celliniego z kapitanem lombardzkim. — Odkrycie starożytności spiżowych w okolicy Arezza. — Benvenuto naprawia uszkodzone figury. — Pracuje w komnatach księcia. — Przeszkody ze strony księżny. — Scena między nim a księżną. — Odmowa artysty ustawienia pewnych figur w jej komnatach pogarsza stosunek między nimi. — Nieprzyjemna sprawa ze złotnikiem Bernardem. — Artysta kończy Perseusza; ustawienie posągu na placu; dowody uznania. — Zadowolenie księcia. — Benvenuto wezwany przez wicekróla Sycylii nie chce opuścić księcia. — Uradowany wynikiem pracy, przedsięwzięcie pielgrzymkę do Vallombrozy i Camaldoli.

Rozdział czterdziesty 1554—1556 387

Benvenuto spotyka starego alchemika, który powiadamia go o tajemnym przejściu, którym wróg wtargnąć może w państwo księcia. — Benvenuto wraca i donosi o tym księciu. — Spór między nim i księciem o cenę Perseusza. — Girolamo Albizzi, który miał rozstrzygnąć tę sprawę, nie załatwia jej ku zadowoleniu Benvenuta. — Nowe nieporozumienie między nim a księciem, które załagodzić mieli Bandinello i księżna. — Księżę życzy sobie, by Benvenuto wykonał płaskorzeźby w chórze Santa Maria Novella. — Księżę porzuca ten zamiar. — Benvenuto ofiarowuje się wykonać dwa pulpity dla chóru i ozdobić je półwypukłymi figurami spiżowymi. — Księżę godzi się na propozycję.

Rozdział czterdziesty pierwszy 1559 396

Spór między Benvenutem i Bandinellem o wykonanie Neptuna z wielkiego bloku marmurowego. — Księżna sprzyja Bandinellowi, ale księżę

pod wpływem Benvenuta oświadcza, że praca przypadnie temu, kto lepszy stworzy model. — Model Benvenuta zyskuje pierwszeństwo. — Bandinello umiera ze zmartwienia. — Z powodu niełaski księżny marmur dostaje się Ammanatowi. — Kontrakt Benvenuta ze Sbiettą. — Żona Sbietty zadaje Benvenutowi truciznę. Po długiej chorobie Benvenuto odzyskuje zdrowie, lecz traci grunt u dworu.

Rozdział czterdziesty drugi 1559—1561—1562 408

Ozdrowiawszy zyskuje Benvenuto łaski syna książęcego, Don Francesca. — Benvenuto, ukrzywdzony w procesie ze Sbiettą, udaje się ze skargą do księcia do Livorno, nie znajduje jednak pomocy. — Trucizna, spożyta u Sbietty, oczyszcza jego krew i polepsza zdrowie. — Dalsza krzywda Benvenuta poniesiona w procesie ze Sbiettą z powodu zdrady Raffaella Scheggii. — Księstwo odwiedza Benvenuta po powrocie z Pizy. — Benvenuto ofiarowuje im piękny krucyfiks. — Księstwo godzą się z nim i przyrzekają wszelką pomoc. — Zawiedziony w nadziejach, Benvenuto postanawia na wezwanie królowej Francji, Katarzyny de'Medici, udać się do niej celem wykonania pomnika dla jej męża, Henryka II. — Książę okazuje niezadowolenie z tego powodu, więc królowa zrzeka się swego planu. — Śmierć kardynała de'Medici; żałoba na dworze florenckim. — Benvenuto jedzie do Pizy.